

Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 08.12.2025 nr 2-3/15-437, 7-
1.2/25-02244-2/
Meie 22.12.2025 nr 4.2-1/3083-2

**Vastus Riigikogu liikme
kirjalikule küsimusele (KK 437)**

Lugupeetud Riigikogu esimees

Vastan Riigikogu liikme Aleksandr Tšaplõgini kirjalikule küsimusele pensionistaaži arvestamise korra kohta.

1. Pensionistaaži sidumine keskmise palga tasemega.
Sotsiaalkindlustusamet on selgitanud, et üks pensionistaaži aasta arvestatakse vaid juhul, kui inimese aastane sotsiaalmaksu alus vastab vähemalt Eesti keskmisele palgale (umbes 2000 eurot kuus). Keskmisest väiksema palga puhul arvestatakse: 3 töötatud aastat = 1 aasta pensionistaaži.
Millisel õiguslikul alusel rakendatakse sellist proportsiooni?
Kas see vastab Riikliku pensionikindlustuse seaduse mõttele ja eesmärgile?
Kuidas tagatakse, et sotsiaalmaksu tasunud inimene ei jää ilma talle kuuluvast pensionistaažist?

Mõistan, et pensioni arvestusega seotud väited võivad tekitada põhjendatud muret, sest tegemist on inimese jaoks väga olulise õiguse ja kindlustundega tulevikus.

Oluline on rõhutada, et pensionistaaž (õigus pensionile) ja kindlustusosak (pensioni rahalist suurust mõjutav arvutuslik komponent) on kaks eri asja ning neid ei tohi omavahel segi ajada.

Eestis ei ole kehtinud ega kehti süsteemi, kus madalam palk vähendaks töötatud aastate arvu pensionistaažis.

Pensionistaaži arvestamise eelduseks on sotsiaalmaksu tasumine vähemalt seaduses sätestatud miinimumulatuses. Kui isiku eest on kalendriaasta jooksul tasutud sotsiaalmaksu vähemalt 12-kordselt Vabariigi Valitsuse kehtestatud miinimumpalgalt, arvestatakse talle üks pensionistaaži aasta. Pensionistaaži kogunemine ei sõltu isiku palga suurusest ega selle suhtest Eesti keskmise palgaga.

Arvamus, mille kohaselt keskmisest madalama palga korral arvestatakse kolm töötatud aastat ühe pensionistaaži aastana, ei vasta pensionistaaži arvestamise põhimõtetele ning tuleneb pensionivalemi ühe komponendi – kindlustusosaku – ebaõigest tõlgendamisest. Kindlustusosak mõjutab pensioni rahalist suurust ning selle arvutamisel võrreldakse isiku sotsiaalmaksuga maksustatud tulu Eesti keskmise palgaga. Kui isiku sissetulek on keskmisest palgast madalam, on vastava aasta kindlustusosaku väärtus väiksem, kuid see ei mõjuta pensionistaaži kogunemist ega õigust pensionile.

Vanaduspensioni saamise eelduseks on vähemalt 15 aastat Eesti pensionistaaži. Pensionistaaž annab õiguse vanaduspensionile ning see koguneb kalendriaastate kaupa, kui sotsiaalmaks on tasutud seaduses ettenähtud ulatuses. Madalama sissetuleku mõju avaldub üksnes pensioni rahalises suuruses, mitte pensioniõiguse tekkimises.

Alates 2021. aastast kehtib muudetud pensionivalem, mille kohaselt vanaduspension koosneb baasosast, kuni 1998. aastani kogutud pensionistaažist, aastatel 1999–2020 kogutud kindlustusosakutest ning ühendosast. Ühendosa arvestab pensioni suurust poole ulatuses kindlustusosaku ja poole ulatuses solidaarsuse põhimõttel. Muudatuse eesmärk oli tugevdada pensionisüsteemi solidaarsust ning vähendada palgaerinevuste mõju pensioni suurusele, parandades eelkõige madalama sissetulekuga isikute pensioni rahalist väärtust.

Eeltoodust tulenevalt puudub riiklikus pensionikindlustuse seaduses õiguslik alus pensionistaaži vähendamiseks proportsionaalselt palga suuruse või Eesti keskmise palgaga. Riiklik pensionikindlustussüsteem tagab, et sotsiaalmaksu tasunud isik ei jää ilma talle kuuluvast pensionistaažist ning tema õigus vanaduspensionile on kaitstud seadusega.

2. Erasisikuna töötavate inimeste ja miinimumpalgaga töötajate kohtlemine.

Saadud info viitab, et ettevõtlustulu alusel makstud avansilised maksud pensionistaaži ei anna, miinimumpalgaga töötavate inimeste töötatud perioode ei arvestata täismahus.

Kas vastab tõele, et ettevõtlustulu eest makstud sotsiaalmaksu ei arvestata pensionistaaži hulka?

Miks ei loeta miinimumpalgaga töötavate inimeste töötatud aega täismahus pensionistaažiks?

Kas ministeerium on analüüsinud sellise praktika mõju madalapalgaliste tulevasele toimetulekule?

Ettevõtlustulu alusel tasutud sotsiaalmaks annab pensionikindlustusstaaži vastavalt makstud sotsiaalmaksu suurusele. Ühe pensioniaasta saamiseks peab kalendriaasta jooksul olema tasutud sotsiaalmaksu vähemalt miinimumpalgalt arvestatava sotsiaalmaksu ulatuses. Kui sotsiaalmaksu on tasutud vähem, arvestatakse pensionikindlustusstaaži proportsionaalselt. Seega ei jää ettevõtluskonto alusel töötav isik pensionistaažist ilma, vaid pensioniõigus kujuneb vastavalt tegelikule sotsiaalmaksupanusele.

Kui isik töötab terve aasta miinimumpalgaga ning sotsiaalmaks on tasutud nõutud miinimummääras, arvestatakse talle üks aasta pensionikindlustusstaaži.

Erinevus võrreldes kõrgemapalgalistega seisneb mõlemal juhul pensioni rahalises suuruses, mis sõltub makstud sotsiaalmaksu summast.

Madalamapalgaliste tulevase toimetuleku mõju on analüüsitud ning selle tulemusel muudeti alates 2021. aastast pensionivalemit, suurendades solidaarsuse osakaalu pensioni arvutamisel. Ühendosa kehtestamise eesmärk (vt p1) oli vähendada palgaerinevuste mõju pensionile ning parandada väiksema sissetulekutega inimeste tulevast toimetulekut.

3. Laste kasvatamise eest antav pensioniõigus.

Kehtiv kord näeb ette, et lapse kasvatamise eest antav aasta pensionistaaži jaguneb ema ja isa vahel, kui isa ei loobu kirjalikult oma osast.

Mis on selle korra eesmärk?

Miks ei anta automaatselt kogu pensionistaaži vanemale, kes täitis reaalselt põhilist hoolduskoormust?

Kas ministeerium plaanib selle olukorra muutmist?

Riikliku pensionikindlustuse seaduse kohaselt on emal või isal lapse kasvatamise eest õigus täiendavale kaheaastasele pensionistaažile. Kui mõlemal vanemal on sellele õigus, jaotatakse pensionistaaž vanemate vahel võrdselt, st kumbki vanem saab ühe aasta pensionistaaži. Kui üks vanematest loobub kirjalikult oma osast, saab teine vanem pensionistaaži täies ulatuses. Kui vanematel puudub omavaheline kokkulepe, jaotatakse kaheaastane pensionistaaž vanemate vahel võrdselt.

Sätete eesmärk on lähtuda põhimõttest, et lapse kasvatamine on üldjuhul mõlema vanema ühine vastutus, ning tagada pensioniõiguste jaotamisel õigusselge ja halduslikult lihtne lahendus. Pensioniõiguse automaatne määramine üksnes sellele vanemale, kes kandis tegelikult suuremat hoolduskoormust, eeldaks hoolduskoormuse sisulist hindamist, suurendaks vaidluste riski ning halduskoormust.

On mõistetav, et peredes võib tegelik hoolduskoormus jaguneda ebavõrdselt. Seetõttu on vanematele jäetud võimalus pensionistaaži jaotuses omavahel kokku leppida. Nimetatu tagab paindlikkuse, õiguskindluse ja haldusliku lihtsuse. Ministeeriumil ei ole plaanis kehtivat regulatsiooni muuta.

4. Järsud erinevused inimese senise pensionistaaži arvestuses.

Inimestel, kes on töötanud Eestis üle 30 aasta, võib ametlike arvutuste järgi olla säilinud vaid 15–17 aastat pensionistaaži.

Kas ministeerium peab õiguspäraseks, et inimene kaotab kuni 10–15 aastat pensionistaaži pelgalt seetõttu, et tema palk jäi alla keskmise?

Kas ministeerium kaalub korra muutmist, et tagada õiglasem pensionistaaži arvestamine?

Arvamus, et üle 30 aasta Eestis töötanud isikul on ametlike arvutuste järgi säilinud vaid 15–17 aastat pensionistaaži, tugineb ekslikule eeldusele ega kajasta tegelikku õiguslikku korda.

Tuleb eristada kahte mõistet:

- 1) pensionile jäämise õigust andev staaž ja
- 2) pensioni suurust mõjutav kindlustusosak.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse sätete kohaselt ei kao töötatud aastad pensionistaažist seetõttu, et isiku töötasu on olnud alla Eesti keskmise palga. Kui tööandja on tasunud sotsiaalmaksu vähemalt töötasu alammääralt, läheb üks tööaasta arvesse ühe staažiaastana.

Küsimuses viidatud nõ staažikadu peegeldab tõenäoliselt pensioni rahalise suuruse arvutamist (aastatel 1999–2020), mis sõltus tasutud sotsiaalmaksu suhtest riigi keskmisesse palka. Kui inimese palk oli pool riigi keskmisest, kogunes talle aastaga 0,5 kindlustusosakut. See number (0,5) näitab pensioni arvutuslikku väärtust, mitte töötatud aega, mis on endiselt 1 aasta.

Ministeerium ei pea õiguspäraseks pensionikindlustusstaaži vähendamist töötasu suuruse alusel ning riikliku pensionikindlustuse seadus sellist võimalust ette ei näe. Samas on seadusandja tunnistanud vajadust leevendada väiksema sissetulekuga inimeste olukorda ning seetõttu on pensionisüsteemi alates 2021. aastast muudetud solidaarsuse suurendamise

suunas ning on kehtestatud ühendosak, mis arvestab pensioni kujunemisel senisest enam, so 50 % ulatuses töötatud aega, mil maksti aasta jooksul sotsiaalmaksu vähemalt 12-kordselt miinimumpalgalt ja 50% ulatuses töötasu. Eelnimetatud muudatus tehti selleks, et tagada madalama sissetulekuga inimestele õiglasem pensioni kogumine.

5. Avalik kommunikatsioon

Pensioniarvestuse põhimõtted ei ole inimestele üheselt selged.

Kas ministeerium plaanib avalikult ja arusaadavalt selgitada pensioni arvutamise tegelikke aluseid?

Milliseid samme astutakse, et tagada inimeste õiguste kaitse pensioni arvestamisel?

Pensioniarvestuse selgus ja inimeste õiguste kaitse on Sotsiaalministeeriumi jaoks prioriteet. Seetõttu veab ministeerium pensioniteadlikkuse projekti, mille eesmärk on selgitada avalikult ja arusaadavalt, kuidas pension kujuneb ning millised võimalused ja valikud on inimestel oma pensioni planeerimisel

Projekti raames toimuvad pensioninõustamised asutustes ja ettevõtetes. Lisaks on igal kuul, viimasel teisipäeval, võimalik tasuta osaleda veebiloengul „Pensionitarkus“, kus käsitletakse pensioni arvutamise põhimõtteid, pensionisambaid ja nendega seotud õigusi. Lisaks on [Sotsiaalministeeriumi YouTube'i kanalil](#) avaldatud kümneid lühivideoid, mis avavad pensionisüsteemi eri tahke lihtsas keeles.

Oluline tööriist on ka [uus pensionikalkulaator](#), mis annab inimesele ülevaate, sellest, milliseks kujuneks tema pension juhul, kui see määrataks täna. Kalkulaator on eeltäidetud Sotsiaalkindlustusameti andmetega ning alates jaanuari lõpust lisanduvad automaatselt ka Pensionikeskuse II ja III samba andmed. Seni on võimalik need andmed ise sisestada ning katsetada erinevaid pensionistsenaariume. Kõik summad on esitatud tänases väärtuses.

Et info jõuaks inimesteni õigeaegselt, saab liituda [Pensionitarkuse meililistiga](#), mille kaudu jagatakse esimesena infot tasuta loengute, uute tööriistade ja pensionimuudatuste kohta. Pensionitarkuse strateegia ja lisainfo on kättesaadav Sotsiaalministeeriumi veebis.

Kui inimestel on soov tutvuda lähemalt pensionisüsteemi selgitava loengu sisuga võib pensionitarkuse inimesi alati kutsuda loengut pidama, palume saata kutse aadressile pensionitarkus@sm.ee

Loeng võib toimuda nii Microsoft Teamsi vahendusel kui ka füüsiliselt kohapeal.

Ministeerium peab oluliseks, et inimestel oleks varakult ja usaldusväärselt võimalik mõista oma pensioniõigusi ning vajadusel oma töö- ja säästukäitumist teadlikult kohandada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Karmen Joller
sotsiaalminister

Liidia Soontak
Liidia.Soontak@sm.ee

Gerli Baida
Gerli.Baida@sm.ee